

Dette er en oversettelse av den fastsatte læreplanteksten. Læreplanen er fastsatt på Bokmål

Máhtodepartemeanta mearridan láhkaásahussan 21.08.13

Gusto 01.08.2013 rájes

Gusto 31.07.2022 rádjái

Utgått

Ulbmil

Dárogiealla ohppiide geain lea sámegiella vuosttašgiellan lea fága kulturáddejumái, gulahallamii, oahppahábmemei, identitehtaovdánahttimii ja iežas ja earáid kultuvrra árvvusatnima ovddideapmái. Mánát ja nuorat geain lea sámegiella vuosttašgiellan, bajásšaddet servodagas gos guovtte- ja máŋggagielalášvuohta ja kultuvrralaš girjávuohta báidnet árgabeaivvi. Aktiivvalaš servodatoassálastin eaktuda ahte hálddaša giela ja teavstta. Oahpahus galgá láchčit diliid nu ahte oahppit ovdánahttet gelbbolašvuođa dárú gielas ja kultuvrras ja ráhkkanahhtit sin ovttáárvosaččat oassálastit skuvllas, servodateallimis ja bargoeallimis.

Dárogiefága galgá ovttas sámegielfágain reidet vuodu ohppiid doaibmi guovttegielalášvuođa ovdánahttimii ja addit ohppiide máhtu ja áddejumi dain servodagain maidda ieža gullet. Dainna lágiin sáhtá dárogiefága ovddidit diđolaš ja máhtolaš guottuid dárú ja sámi gielaid ja kultuvrraid ovtalágvuođaide ja erohusaide. Dárogiefága galgá veahkehit áddet iežas giellaoahppama ja ovdánahttit ohppiid giella- ja teakstagebbolašvuođa heivehuvvon ohppiid návccaide ja eavttuide. Njálmmálaš gálggat, čállin- ja lohkangealbu leat iešalddis mihttomearrin ja addá dárbbalaš vuodu áddejumái ja eallinagi oahppamii.

Fága galgá láchčit diliid nu ahte oahppit ohppet geavahit dárogiealla aktiivvalaččat, sihke njálmmálaččat ja čálalaččat, ja ohppet dádjadit dálá servodaga teakstagirjávuođas. Dasa lassin galgá fága arvosmahttit ovdánahttit buriid lohkanstrategiijaid ja kritihkalaš jurddašeami. Dat galgá maid movttiidahttit lohkan- ja čállinmiela ja buriid lohkan- ja čállindábiid. Fága vuodđun lea teakstadoaba mii fátmasta njálmmálaš, čálalaš ja ovtastuvvon teavsttaid, mas čála, jietna ja govat doibmet ovttas. Dárú ja sámi girjjálašvuohta ja eará kultuvrraid, erenoamážit eará eamiálbmotkultuvrraid, girjjálašvuohta galgá vuolgahit vásáhusaid, reflekterema ja árvvoštallama ja hástalit ohppiid kulturáddejumisteaset.

Sámegiella- ja dárogiefágain leat ollu oktasaš elemeanttat, ja danne lea lagaš ovttasbargu dáid fágaid olis dehálaš. Dárogiealloahpahusas galget oahppit arvosmahttojuvvot suokkardit giela ja teavstta iešguđetlágan ovttasdoaimmandiliin mat vuolgahit reflekterema ja analyserema, hutkáivuođa ja estehtalaš hervvohallama. Oahpahusa bokte sáhttet oahppit vásihit iežaset ja earáid ođđa rollain, main sáhttet movttiidahttit ja hástalit guhtet guimmiideaset ja oahppat giela geavaheami bokte. Dárogiealloahpaheapmi 13 jagi skuvlamannolaga mielde galgá addit ohppiide gielaláš iešluohtámuša mii addá buori vuodu aktiivvalaš servodat- ja bargoeallimii.

Fága váldoasis

Fága lea juhkkajuovvon váldoosiide maidda leat hábmejuvvon gelbbolašvuođamihttomearit. Váldoasis dievasmahttet guhtet guoimmiset, ja daid ferte geahččat oktalaččat.

Fága lea oktasašfága joatkkaoahpahusa buot oahppoprográmmaide. Oahpahus galgá danne leat eanemus lági mielde relevánta ohppiide ja heivehuvvon iešguđet oahppoprográmmaide.

Dárogielas leat gelbbolašvuođamihttomearit maŋŋil vuodđoskuvlla 2., 4., 7. ja 10. jahkecehkiid ja maŋŋil joatkkaoahpahusa Jo1:ža, Jo2:ža ja Jo3:ža studerenáhkkanahhti oahppoprográmmaid. Fidnofágalaš oahppoprográmmain leat gelbbolašvuođamihttomearit maŋŋil Jo2:ža ja maŋŋil oppalaš studerengelbbolašvuođa lasáhusa.

Váldoosiid bajilgovva:

Jahkeceahkki	Váldoasis		
1.–10. Jo1–Jo3	Njálmmálaš gulahallan	Čálalaš gulahallan	Giella, girjjálašvuohta ja kultuvra

Njálmmálaš gulahallan-váldoasis lea sáhka guldalit ja hállat iešguđet oktavuodain. Njálmmálaš gulahallan lea dehálaš ođđa gielaid oahppamis. Joatkkaoahpahusas gullá maiddá ovdánahttit vuodđomáhtu dulkomis sámegiellas dárogillii.

Guldalepmi lea aktiivvaláš dahku mas oahppi galgá oahppat ja áddet go fihtte, dulko ja árvvoštallá earáid cealkámušaid. Ráhkkanan njálmmálaš ovdanbuktima ja spontána njálmmálaš ovttasdoaimama bokte galgá oahppi ovdánahttit dáiddu gulahallat earáiguin, ja dovddahit máhtu, jurdagiid ja ideaid main lea girjás sátneriggodat iešguđet šánjeriin. Njálmmálaš gulahallan fátmasta maiddá heivehit giela, ovdanbuktinvugiid ja gaskkustanvuogi gulahallandiálašvuhtii.

Čálalaš gulahallan-váldooasis lea sáhka máhttit čállit ja lohkat dárogiela. Oahpahus fátmasta vuosttaš lohkan- ja čállinoahpahusa ja viidásat lohkan- ja čállingealbbu oktilit ovdánahttima miehtá skuvlamannolaga. Lohkanoahpahus galgá arvosmahttit oahppi miela ja dáiddu lohkat ja čállit, ja mearkaša ahte oahppi galgá lohkat iešguđetlágan teavsttaid, sihke oahppama ja vásiheami nammii. Lohkkojuvvon teavsttat galget seammás veahkehit oahppi šaddat diđolažžan iežas ovdáneamis lohkin ja čállin, ja veahkehit ovdánahttit diđolaš oktavuoda dárú ja sámi čálakultuvrra ovttalárganvuodaide ja erohusaide.

Čállin mearkaša ovdanbuktit, gieđahallat ja gaskkustit jurdagiid ja oaiviliid iešguđetlágan teavsttain ja šánjeriin. Ovtastuvvon teavsttat leat lunddolaš oassin teavsttain maid oahppit galget lohkat ja hábmet. Buorre čálalaš gulahallan eaktuda buori sátneriggodaga, gálggaid hábmet teavstta, dovdat čállingielalaš njuolgadusaide ja dáiddu heivehit teavstta ulbmilii ja vuostáiváldái.

Giella, girjjálašvuhta ja kultuvra-váldooasis lea sáhka dárú giella- ja teakstakultuvrras, ja das leat sámi, davviriikkalaš ja riikkaidgaskasaš perspektiivvat. Oahppit galget ovdánahttit iešheanalaš áddejumi dárú gielas ja girjjálašvuodas, ja áddet mo giella ja teaksta lea rievdan áiggi mielde ja mo ain rievdá.

Váldooassi galgá addit máhtu giela birra vuogádahkan ja giellageavaheami birra, ja galgá arvosmahttit ohppiid ovdánahttit diđolaš oktavuoda iežas mánggagielatvuhtii. Oahppit galget lohkat ja reflekeret stuorra ja mánggabealat válljosa boarrásat ja odđasat teavsttaid iešguđet šánjeriin ja iešguđet mediain. Dasa lassin galget dovdat dárú teakstahistorjá árbevieruid buohtastahtti perspektiivvas gaskal dálá áiggi ja ovdalis áiggiid ja eará teakstaárbevieruid impulssaid olis.

Diibmolohku

Tiibmalohku lea almmuhuvvon 60-minuhta ovtadahkan

MÁNÁIDCEAHKKI

1.–7. jahkeceahkit: 570 tiimma

NUORÁIDCEAHKKI

8.–10. jahkeceahkit: Molssaeaktu 1: 279 tiimma

Molssaeaktu 2: 222 tiimma

Molssaeaktu 1: go ii vállje vierisgiela / gielalaš čiekŋudeami

Molssaeaktu 2: go vállje vierisgiela / gielalaš čiekŋudeami

STUDERENRÁHKKANAHHTTI OAHPPOPROGRÁMMAT:

Jo1: 103 tiimma

Jo2: 103 tiimma

Jo3: 103 tiimma

FIDNOFÁGALAŠ OAHPPOPROGRÁMMAT

Jo1: 45 tiimma

Jo2: 45 tiimma

LASÁHUS OPPALAŠ STUDERENGELBBOLAŠVUHTII FIDNOFÁGALAŠ OAHPPOPROGRÁMMAIN

Jo3: 219 tiimma

Vuodđogálggat

Vuodđogálggat leat integrerejuvvon gelbbolašvuodamihttomeriide gos dat leat mielde ovdánahttimin fágagelbbolašvuoda ja leat maid oassin das. Dárogiefágas áddejuvvojit vuodđogálggat ná:

Njálmmálaš gálggat dárogielas lea duddjot ádejumi guldaleami, ságastallama ja hállama bokte, ja máhttit heivehit giela ulbmilii ja vuostáiváldái. Njálmmálaš gálggaid ovdánahttin dárogielas eaktuda systemáhtalaččat bargat njálmmálaš šánjeriiguin ja strategiijaiguin dađistaga ain eanet kompleaksa guldalan- ja hállandilálašvuodain. Dát mearkkaša máhttit plánet ja ovdanbuktit iešguđetlágan njálmmálaš ovdanbuktimiid ja geavahit njálmmálaš giela dađistaga ain deaivileappot ja nyanserejuvvon ságastallamiin ja earálágan njálmmálaš teavsttain, vaikko gáibádusat njálmmálaš giellagelbui eai leat nu garrasat go ohppiide geain lea dárogiella vuosttašgiellan. Dát mearkkaša dasto guldalit aktiivvalaččat, ja áddet ja ságastallat dárogiefágalaš fáttáid, čuolmmaid ja teavsttaid mat šaddet ain guhkit ja váddásat.

Máhttit čállit dárogiela lea ovdanbuktit iežas ulbmillaččat ja gulahallat earáiguin čállingiela geavaheami bokte. Dát leat maidái vuohki ovdánahttit ja struktureret ideaid ja jurdagiid ja vuohki oahppat. Čállit teavsttaid mánnggalágan šánjeriin šearpmas ja báhpáris lea suorgi masa sámegeiel- ja dárogiefágas oktasaččat lea erenoamáš ovddasvástáduš. Dát mearkkaša máhttit plánet, hábmet ja gieđahallat dađistaga ain eanet kompleaksa teavsttaid mat leat heivehuvvon ulbmilii ja vuostáiváldái, vaikko gáibádusat čálalaš giellagelbui eai leat seamma garrasat go ohppiide geain lea dárogiella vuosttašgiellan. Čálalaš gálggaid ovdánahttin dárogielas eaktuda systemáhtalaččat bargat formálalaš čállingálggaiguin, teakstamáhtuin ja iešguđet čállinstrategiijaiguin.

Máhttit lohkat dárogiela lea duddjot oaivila teavsttain iešguđetlágan šánjeriin dála áiggis ja ovdalis áiggis. Dát mearkkaša beroštuvvat teavsttaide ja áddegoahit eará olbmuid jurdagiid, eallima, vásáhusaid ja hutkáivuoda, ja hárhjit gálggaid buohtastahttit iešguđet ággiid ja kultuvrraid teavsttaid. Dát mearkkaša dasto máhttit háhkat dieđuid ja áddet iešguđetlágan teavsttaid jurdagiid ja ovdanbuktimiid šearpmas ja báhpáris, ja máhttit leat kritihkalaš ja iešheanalaš lohkkjuvvon teavsttaid ektui. Lohkangálggaid ovdánahttin dárogiefágas eaktuda ahte oahppit lohket dávjá ja olu, ja ahte sii barget systemáhtalaččat lohkanstrategiijaiguin mat leat heivehuvvon lohkanulbmilii ja fága iešguđet teavsttaide. Ovdáneapmi álgá vuodđodekodemis ja álkes teavsttaid áddemis dasa ahte máhttit áddet, dulkot, reflekeret ja árvvoštallat dađistaga eanet kompleaksa teavsttaid iešguđet šánjeriin.

Máhttit rehkenastit dárogielas lea dulkot ja áddet dieđuid teavsttain main leat logut, sturrodagat dahje geometralaš govvosat. Dát mearkkaša máhttit árvvoštallat, reflekeret ja kommuniseret ovtastuvvon teavsttaid main leat gráfalaš ovdanbuktimat, tabeallat ja statistihkat. Rehkenastingálggaid ovdánahttin dárogiefágas mearkkaša duddjot ollislaš oaivila dađistaga váttásmuvvi teavsttain main iešguđet ovdanbuktinvugiid ferte geahččat oktilaččat.

Digitála gálggat dárogielas leat máhttit geavahit digitála reaidduid, mediaid ja resurssaid háhkat ja gieđahallat dieđuid, hábmet ja redigeret iešguđetlágan teavsttaid ja gulahallat earáiguin. Dán oktavuodas lea dehálaš máhttit árvvoštallat ja geavahit gálduid dihtomielalaččat. Digitála gálggaid ovdánahttin lea oassin lohkan- ja čállinoahpahallamis dárogiefágas, ja mearkkaša gávdnat, geavahit ja dađistaga árvvoštallat ja čujuhit digitála gálduide čálalaš ja njálmmálaš teavsttain, ja ieš buvttadit dađistaga eanet kompleaksa teavsttaid. Dasto mearkkaša dát ovdánahttit máhtu dahkkivuogitvuoda ja personsuodjalusa birra, ja leat kritihkalaš ja iešheanalaš iešguđetlágan gálduid ektui.

Gelbolašvuodamihttomearit

Njálmmálaš gulahallan

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- guldalit, stoahkat ja geahččaladdat dárogiela jietnadagaiguin, stávvaliiguin, sániiguin, riimmain, ritmmain ja intonašuvnnain ja buohtastahttit dárogiela ja sámegiela jietnadagaid
- guldalit, áddet ja addit álkes dieđuid
- dovdát álkes sániid, namaid, doahpagiid ja álkes cealkagiid mat gusket beaivválaš dilálašvuodaide
- dearvvahit, giitit, jearahit ja vástidit álkes jearaldagaide
- laktit oktii álkes sániid oanehis cealkkan
- lohkat ja geavahit loguid gulahallamis

Čálalaš gulahallan

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- lohkat stuorra ja smávva deaddiluvvon bustávid
- lohkat álkes teavsttaid ja ságastallat daid dáhpáhusaid birra
- ságastallat jietnadagaid ja bustávid gaskavuođa, hállangiela ja čállingiela gaskavuođa ja dárogiela ja sámegiela ovttalárganvuodaide ja erohusaid birra
- geavahit stuorra ja smávva bustávid ja geahččaladdat sániiguin, sihke iežas giehtačállošii ja dihtoriin
- bargat hutkkálaččat sárgumiin ja čállimiin lohkama oktavuodas

Giella, girjjálašvuota ja kultuvra

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- ságastallat dárogiela birra ja makkár dilálašvuodain geavaha dárogiela ja sámegiela
- ságastallat lávlagiid, hoahkamiid, divttaid, máidnasiid ja muitalusaid sisdoalu birra

Njálmmálaš gulahallan

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- guldalit earáid, áddet álkes ságastallamiid iežas vásáhusain ja oassálastit daidda
- geavahit sátnehivvodaga mii gokčá beaivválaš diliid
- ovdanbuktit álkes teavsttaid
- loguiguin almmuhit hattiid, hivvodagaid ja sturrodagaid

Čálalaš gulahallan

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- lohkat čáppagirjjálašvuoda ja fágateavsttaid mánáid várás ja albmanahttit iežas oaiviliid teavsttaid birra
- dovdát ja geavahit álkes gielalaš váikkuhangaskaomiid nugo geardduheami ja kontrástta
- gávdat dieđuid teavsttain šearpmas dahje báhpáris sániid ja illustrašuvnnaid ovtastemiin
- čállit álkes válddahalli ja muitaleaddji teavsttaid
- gávdat girjerádjosis ja Internehtas áššiid iežas lohkamii ja čállimii

Giella, girjjálašvuohta ja kultuvra

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- ságastallat dárú ja sámi gielaid ja kultuvrraid iežas vásáhusaid vuodul ja buohtastahttit daid
- ovdanbuktit jurdagiid giela, persovnnaid ja dáhpáhusaid birra iešguđet áiggiid ja kultuvrraid beaivválaš eallima teavsttain ja čáppagirjjálašvuođa teavsttain

Njálmmálaš gulahallan

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- guldalit earáid, ovdanbuktit ja ákkastallat iežas oaiviliid ja respekteret earáid oaiviliid
- dárogillii muitalit iežas sániiguin dárogiel ja sámegeiel muitalusaid ja njálmmálaš ovdanbuktimiid váldosisdoalu
- áddet veahá ruođagiela ja dánsskagiela
- doaibmat iešguđet rollain drámadoaimmaid, jitnositlohkama ja ovdanbuktima bokte
- geavahit musihkalaš albmanemiid ja govaid ovdanbuktimiin
- geavahit heivvolaš sátnehivvodaga muitalit iežas vásáhusaid birra, ovdanbuktit dovdduid ja iežas oaiviliid ja ságastallat álkes fágalaš fáttáid birra
- albmanahttit valuhta, mihtuid ja deattu birra

Čálalaš gulahallan

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- lohkat čáppagirjjálašvuođa teavsttaid ja áššeprosateavsttaid, ja ságastallat sisdoalu ja iežas lohkanvásáhusaid birra
- lohkat ja ságastallat álkes teavsttaid dan dárogiel giellahámis mas ohppiin ii leat čálalaš oahpahallan
- čujuhit teavstta váldobeliide ja čoahkkáigeassit daid
- hálddašit dávjá geavahuvvon sániid ortografii ja gaskamerkema dá báleamos njuolgadusaid
- čállit teavsttaid main lea čielga fáddá, ja duddjot oktavođa cealkagiid ja teakstabihtáid gaskii
- ovdanbuktit vásáhusaid ja beroštumiid muitaleaddji, válddahalli ja reflekterejeaddji teavsttain
- geavahit digitála gálduid ja reaidduid hábmet ovtastuvvon teavsttaid main leat hyperčanastagat ja girjás estehtalaš váikkuhangaskaoamit

Giella, girjjálašvuohta ja kultuvra

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- ságastallat guovtte- ja mánggagielalášvuođa birra iežas birrasa gielladiliid vuodul
- ságastallat dárogiela iešguđet variánttaid birra
- čilget njálmmálaš ja čálalaš giela muhtun erohusaid
- válddahit giellaoahpa ja teakstamáhtu doahpágiid bokte mo teavsttat leat huksejuvvon, ja ságastallat dárogiela ja sámegeiela erohusaid birra
- ovdanbuktit iežas oainnuid vissis meari dárogiel mánáid- ja nuoraidgirjjálašvuođa persovnnaid, juona ja temá hárrái
- geavahit iešguđet hápmásaš digitála sátnegirjjiid ja bábirsátnegirjjiid

Njálmmálaš gulahallan

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- guldalit, čoahkkáigeassit váldosisdoalu ja gávdnat relevánta dieđuid njálmmálaš teavsttain
- ovdanbuktit iežas doaibmi sátneriggodagain mii lea heivehuvvon vuostáiváldái ja ulbmilii
- dárogillii njálmmálaččat refereret dárogiel ja sámegeiel sártniid ja logaldallamiid

- searvat digaštallamiidda vuodustuvvon oaiviliiguin ja áššálaš ákkastallamiin
- válddahit loguid ja eará dieđuid gráfalaš ovdanbuktimiid
- ovdanbuktit fágaáššiid relevánta terminologijian ja digitála reaidduid ja mediaid ulbmillaš geavahemiin

Čálalaš gulahallan

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- lohkat ja analyseret iešguđetlágan teavsttain iešguđet šánjeriin ja median dárogillii ja ođđadárogillii ja gaskkustit vejolaš dulkojumiid
- lohkat álkes teavsttaid ruoŋa- ja dánskkagillii ja mitalit ja kommenteret sisdoalu
- ovdanbuktit iežas doaibmi sátnerriggodagain ja hálddašit hápmeoahpa deháleamos njuolggadusaid
- dovdat váikkuhangaskaomiid humora, ironiija, kontrásttaid, buohtastahttimiid, symbolaid ja gielalaš govaid
- čállit hutkás, čuvgejeaddji, reflekterejeaddji ja ákkastalli teavsttaid iešguđet ovdamearkateavsttaid minstariid vuodul
- áddet ja dulkot dieđuid ovtastuvvon teavsttaid mángga ovdanbuktinvuogis

Giella, girjjálašvuota ja kultuvra

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- selvehit manne Norggas leat guokte almmolaš giela, ja digaštallat mo dárogiella ja sámegiella leat váikkuhan nubbi nubbái
- čilget manne Norggas leat guokte ovttárvosaš dárogiel giellahámi, ja ságastallat Norgga dala gielladebáhta birra
- ságastallat girjjálašvuoda, teáhtera ja filmma hámi, sisdoalu ja ulbmila birra
- reflekeret mo árvvut, jurddašuvuogit ja govahallamat ovdanbuktojuvvojit dárú ja sámi teavsttain ja teavsttain mat leat jorgaluvvon eará gielain

Njálmmálaš gulahallan

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- guldalit earáid ákkastallama ja čájehit rabasvuoda dasa, ja geavahit relevánta ja áššálaš ákkaid digaštallamiin
- guldalit ja áddet dieđuid ruoŋa- ja dánskkagillii ja refereret daid
- hálddašit iešguđet rollaid ságastallamiin, digaštallamiin, drámátiseremiin ja ovdanbuktimiin
- geavahit iežas oahppoprográmma fágamáhtu ja fágaterminologijia ságastallamiin, digaštallamiin ja ovdanbuktimiin skuvlla, servodaga ja bargoeallima birra
- geavahit ovdanbuktimiin máhtu retorihkalaš appellašuvdnahámiid birra
- kombineret auditiiva, čálalaš ja visuála ovdanbuktinvuogiid ja geavahit iešguđetlágan digitála reaidduid ovdanbuktimiin

Čálalaš gulahallan

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- lohkat vassis meari dálááigásaš teavsttaid, čáppagirjjálašvuoda ja áššeprosa girjedárogillii, ođđadárogillii ja teavsttaid mat leat jorgaluvvon sámegielas, ja reflekeret sisdoalu, hámi ja ulbmila birra
- selvehit áššeprosateavsttaid ákkastallama
- čállit hutkás, čuvgejeaddji ja ákkastalli teavsttaid mat leat heivehuvvon ulbmilii ja vuostáiváldái
- ságaškušsat mo iešguđet gielalaš váikkuhangaskaomit doibmet ja geavahit muhtumiid dain iežas teavsttain

- heivehit giela ja ovdanbuktinvugiid iešguđet čállindilálašvuodaide skuvllas, servodagas ja bargoeallimis
- ovdamearkateavsttaid minstariid vuodul čállit teavsttaid main lea fáddá ja fágaterminologijja mii lea heivehuvvon iežas oahppoprográmmii
- geavahit iešguđetlágan estehtalaš ovdanbuktinvugiid ovtastuvvon teavsttain
- geavahit digitála reaidduid iežas teavsttaid almmuheapmá
- háhkat, árvvoštallat ja geavahit fágaáššiid digitála gálduin go bargá iežas teavsttaiguin, ja čuovvut personsuodjalusa ja dahkkivuogatvuoda njuolggadusaid

Giella, girjjálašvuhta ja kultuvra

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- selvehit iešguđet gielaide ja kultuvrraid mat leat Norggas ja Sámis dán áigge, ja mo iežas giella ja iežas kultuvra ovdánit ja rivdet ovttasdoaimmettiin earáiguin
- ságaškuššat kulturdeavvadeamiid ja kulturvuostálasvuodaide ja geavahit vuolggasadjin vissis meari dálááigásaš teavsttaid
- dulkot ja árvvoštallat ovtastuvvon teavsttaid sisdoalu, hámi ja ulbmila ovttasdoaimmama

Njálmmálaš gulahallan

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- dárogillii refereret njálmmálaš sámeviel teavsttaid árgabeaidiliin ja áššiin mat gusket skuvlii
- geavahit máhtu retorihkalaš appellašuvdnahámiid birra digaštallamiin ja ovdanbuktimiin
- geavahit iežas prográmmafága fágamáhtu ovdanbuktimiin ja digaštallamiin
- ovdanbuktit dárogiefágalaš fáttáid ja digaštallat ovdanbiddjon ášši

Čálalaš gulahallan

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- lohkat iešguđet šánjeriid girjedárogiel ja odđadárogiel teavsttaid ja analyseret teavsttaid vai sáhtá oaivvildit juoidá dain gažaldagain mat teavsttain bohtet ovdan, ja árvvuin maid dat ovdastit
- čállit teavsttaid main lea čielga ulbmil, buorre struktuvra ja oktavuoha
- čállit hutkás, čuvgejeddji ja ákkastalli teavsttaid, čilgehusaid, girjjálašvuoda dulkomiid, ságaškuššamiid ja eará vihkkedalli teavsttaid

Giella, girjjálašvuhta ja kultuvra

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- selvehit Norgga gielladebáhta ja giellapolitihka 1800-logus
- čilget ákkastallama áššeprosateavsttain retorihkkamáhtu geavaheami bokte
- myhtaid ja álbmotdiktema muitalanvugiiguin ja árvvuiguin buohtastahttit vissis meari dálááigásaš teavsttaid muitalanvugiid ja árvvuid
- buohtastahttit mo "dázavuoha" ja "sámevuoha" boahotá ovdan sámi ja dárú girjjálašvuoda teavsttain
- lohkat vissis meari guovddáš norgga ja muhtun eurohpálaš teavsttaid gaskaáiggis gitta romantihka-áiggi rádjai, bidjat daid kulturhistorjjálaš oktavuhtii ja kommenteret hámi ja sisdoalu
- analyseret sisdoalu ja árvvoštallat váikkuhangaskaomiid geavaheami teavsttain mat leat vižžon iešguđet digitála mediain
- čujuhit gálduide ja árvvoštallat daid áigeguovdilis fágalaš oktavuodain

Njálmmálaš gulahallan

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- guldalit ja árvvoštallat iešguđet mediaid njálmmálaš teavsttaid ákkastallama ja oaivvildit juoidá sisdoalu ja hámi birra
- dárogillii refereret sámegiel njálmmálaš teavsttaid áššiid birra mat gusket báikkálaš servodahkii
- ovdanbuktit iežas nana sátneriggodagain ja buori giellageavahemiin mii lea heivehuvvon ulbmilii ja vuostáiváldái
- fágaterminologiija ja ollislaš ákkastallama vehkiin ságaškuššat fágalaš fáttáid
- bidjat oktii ja ovdanbuktit ráddjejuvvon čáppagirjjálašvuoda prográmma

Čálalaš gulahallan

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- lohkat vissis meari dálááigásaš teavsttaid ja ságaškuššat mo dát teavsttat gielalaččat ja temáhtalaččat leat min áiggi ektui
- ovdanbuktit iežas nana sátneriggodagain ja buori giellageavahemiin, ja hálddašit deháleamos gielalaš hápmegáibádusaid
- čállit girjjálašvuoda dulkomiid ja retoralaš analysaid, hutkás teavsttaid ja vihkkedalli teavsttaid maid vuolggasadjin leat dárogiefágalaš teavsttat
- čállit čuvgejeaddji teavsttaid, čilgehusaid ja ságaškuššamiid main leat čielga ulbmil, buorre struktuvra ja áššálaš dieđut
- kritihkalaččat ja dárkkistahtti láhkai geavahit gálduid ja hálddašit digitála gálđočujuhemiid

Giella, girjjálašvuota ja kultuvra

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- selvehit iešvuodaid vissis meari dárogielsoopmaniin ja reflekeret beliid birra mat sáhttet váikkuhit suopmaniid ovdáneapmái
- selvehit Norgga gielladebáhta ja giellapolitihka jagis 1900 rájes dálá áigái
- digaštallat dáruiduhttinpolitihka váikkuhusaid sámi guovlluin
- ovdanbuktit vissis meari jorgaluvvon ja originála davviriikkalaš teavsttaid
- analyseret, dulkot ja buohtastahttit vissis meari guovddáš norgga ja muhtun riikkaidgaskasaš teavsttaid iešguđet girjjálašvuoda árbevieruin romantihka áiggis gitta dálá áigái, ja bidjat daid kulturhistorjjálaš oktavuhtii
- analyseret ja árvvoštallat retorihka doahpágiiguin iešguđet áššeprosasáŋŋeriid teavsttaid

Njálmmálaš gulahallan

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- dárogillii refereret njálmmálaš sámegiel teavsttaid árgabeaidiliin ja áššiin mat gusket skuvlii
- geavahit máhtu retorihkalaš appellašuvdnahámiid birra digaštallamiin ja ovdanbuktimiin
- geavahit iežas prográmmafága fágamáhtu ovdanbuktimiin ja digaštallamiin
- ovdanbuktit dárogiefágalaš fáttáid ja digaštallat ovdanbiddjon ášši
- guldalit ja árvvoštallat iešguđet mediaid njálmmálaš teavsttaid ákkastallama ja oaivvildit juoidá sisdoalu ja hámi birra
- dárogillii refereret sámegiel njálmmálaš teavsttaid áššiid birra mat gusket báikkálaš servodahkii
- ovdanbuktit iežas nana sátneriggodagain ja buori giellageavahemiin mii lea heivehuvvon ulbmilii ja vuostáiváldái
- fágaterminologiija ja ollislaš ákkastallama vehkiin ságaškuššat fágalaš fáttáid
- bidjat oktii ja ovdanbuktit ráddjejuvvon čáppagirjjálašvuoda prográmma

Čálalaš gulahallan

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- lohkat iešguđet šánjeriid girjedárogiel ja ođđadárogiel teavsttaid ja analyseret teavsttaid vai sáhtá oaivvildit juoidá dain gažaldagain mat teavsttain bohtet ovdan, ja árvvuin maid dat ovddastit
- čállit teavsttaid main lea čielga ulbmil, buorre struktuvra ja oktavuoha
- čállit hutkás, čuvgejeddji ja ákkastalli teavsttaid, čilgehusaid, girjjálašvuoda dulkomiid, ságaškuššamiid ja eará vihkkedalli teavsttaid
- lohkat vissis meari dálááigásaš teavsttaid ja ságaškuššat mo dát teavsttat gielalaččat ja temáhtalaččat leat min áiggi ektui
- ovdanbuktit iežas nana sátneriggodagain ja buori giellageavahemiin, ja hálddašit deháleamos gielalaš hápmegáibádusaid
- čállit girjjálašvuoda dulkomiid ja retoralaš analysaid, hutkás teavsttaid ja vihkkedalli teavsttaid maid vuolggasadjin leat dárogiefágalaš teavsttat
- čállit čuvgejeddji teavsttaid, čilgehusaid ja ságaškuššamiid main leat čielga ulbmil, buorre struktuvra ja áššálaš dieđut
- kritihkalaččat ja dárkkistahtti láhkai geavahit gálduid ja hálddašit digitála gálđočujuhemiid

Giella, girjjálašvuoha ja kultuvra

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- selvehit Norgga gielladebáhta ja giellapolitihka 1800-logus
- čilget ákkastallama áššeprosateavsttain retoriikkamáhtu geavaheami bokte
- buohtastahttit vissis meari dálááigásaš teavsttaid mitalanvugiid ja árvvuid myhtaid ja álbmotdiktama mitalanvugiiguin ja árvvuiguin
- buohtastahttit mo “dázavuoha” ja “sámevuoha” boahtá ovdan sámi ja dárju girjjálašvuoda teavsttain
- lohkat vissis meari guovddáš norgga ja muhtun eurohpálaš teavsttaid gaskaáiggis gitta romantihka-áiggi rádjai, bidjat daid kulturhistorjjálaš oktavuhtii ja kommenteret hámi ja sisdoalu
- analyseret sisdoalu ja árvvoštallat váikkuhangaskaomiid geavaheami teavsttain mat leat vižžon iešguđet digitála mediain
- čujuhit gálduide ja árvvoštallat daid áigeguovdilis fágalaš oktavuodain
- selvehit iešvuodaid vissis meari dárogielesuopmaniin ja reflekeret bellid birra mat sáhttet váikkuhit suopmaniid ovdáneapmái
- selvehit Norgga gielladebáhta ja giellapolitihka jagis 1900 rájes dálá áigái
- digaštallat dáruiduhttinpolitihka váikkuhusaid sámi guovlluin
- ovdanbuktit vissis meari jorgaluvvon ja originála davviriikkalaš teavsttaid
- analyseret, dulkot ja buohtastahttit vissis meari guovddáš norgga ja muhtun riikkaidgaskasaš teavsttaid iešguđet girjjálašvuoda árbevieruin romantihka áiggis gitta dálá áigái, ja bidjat daid kulturhistorjjálaš oktavuhtii
- analyseret ja árvvoštallat retoriikka doahpagiiguin iešguđet áššeprosasašánjeriid teavsttaid

Árvvoštallan fágas

Loahppaárvvoštallama mearrádušat:

Oppalašárvosáni árvvoštallan

Jahkeceahkki	Ortnet
10. jahkeceahkki	Oahppit galget oázžut guokte oppalašárvosáni, ovtta čálalaš árvosáni dárogielas ja ovtta njálmmálaš árvosáni.
Jo2 fidnofágalaš	Oahppit galget oázžut ovtta oppalašárvosáni.

oahppoprográmmat	
Jo3 studerenráhkkanahhti oahppoprográmmat	Oahppit galget oazžut guokte oppalašárvosáni, ovtta čálalaš árvosáni dárogielas ja ovtta njálmmálaš árvosáni.
Jo3 lasáhus oppalaš studerengelbbolašvuhtii	

Go fága bistá mánja jagi, de galgá dušše addit oppalašárvosátneárvvoštallama bajimus dásis mii oahppis lea fágas.

Eksámen ohppiide

Jahkeeahkki	Ortnet
10. jahkeeahkki	Oahppit sáhttet vuorbáduvot ovtta čálalaš eksámenii dárogielas. Čálalaš eksámen ráhkaduvo ja sensurerejuvvo guovddáš ásašusain. Oahppit sáhttet maiddáii vuorbáduvot njálmmálaš eksámenii dárogielas. Njálmmálaš eksámen ráhkaduvo ja sensurerejuvvo báikkálaččat.
Jo2 fidnofágalaš oahppoprográmmat	Oahppit sáhttet vuorbáduvot čálalaš eksámenii dárogielas. Čálalaš eksámen ráhkaduvo ja sensurerejuvvo báikkálaččat. Oahppit sáhttet maiddáii vuorbáduvot njálmmálaš eksámenii dárogielas. Njálmmálaš eksámen ráhkaduvo ja sensurerejuvvo báikkálaččat. Eksámen fátmasta olles fága (90 tiimma).
Jo3 studerenráhkkanahhti oahppoprográmmat	Oahppit sáhttet vuorbáduvot ovtta čálalaš eksámenii dárogielas. Čálalaš eksámen ráhkaduvo ja sensurerejuvvo guovddáš ásašusain. Oahppit sáhttet maiddáii vuorbáduvot njálmmálaš eksámenii dárogielas. Njálmmálaš eksámen ráhkaduvo ja sensurerejuvvo báikkálaččat. Eksámen fátmasta olles fága (309 tiimma).
Jo3 lasáhus oppalaš studerengelbbolašvuhtii	

Eksámen privatistaide

Jahkeeahkki	Ortnet
10. jahkeeahkki	Geahča rávisolbmuid vuodđoskuvlaoahpahusa gustovaš ortnega.
Jo2 fidnofágalaš oahppoprográmmat	Privatisttat galget váldit čálalaš eksámena dárogielas. Čálalaš eksámen ráhkaduvo ja sensurerejuvvo báikkálaččat. Dasa lassin galget privatisttat váldit njálmmálaš eksámena dárogielas. Njálmmálaš eksámen ráhkaduvo ja sensurerejuvvo báikkálaččat. Eksámen fátmasta olles fága (90 tiimma).
Jo3 studerenráhkkanahhti oahppoprográmmat	Privatisttat galget váldit ovtta čálalaš eksámena dárogielas. Čálalaš eksámen ráhkaduvo ja sensurerejuvvo guovddáš ásašusain. Dasa lassin galget privatisttat váldit njálmmálaš eksámena dárogielas. Njálmmálaš eksámen ráhkaduvo ja sensurerejuvvo báikkálaččat. Eksámen fátmasta olles fága (309 tiimma).
Jo3 lasáhus oppalaš studerengelbbolašvuhtii	

Árvvoštallama oppalaš mearrádušat leat mearriduvvon oahpahuslága lánkaásahusas.